

«Ἀδελφότητα Δυρραχιτῶν ἐν Ἀττικῇ», ἡ ὁποία μὲ τὴν ἀρωγὴν καὶ τῶν ἀποδήμων συνέβαλεν εἰς τὴν κατασκευὴν σημαντικῶν ἔργων εἰς τὴν περιοχὴν, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπιστικὴν καὶ πολιτιστικὴν τῆς ἀνάπτυξιν.

Ὁ συγγραφεὺς μὲ στοργὴν πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα, ἐπιμέλειαν διὰ τὴν συλλογὴν καὶ κατάταξιν τοῦ ὕλικου, σεβασμὸν πρὸς τὸ ἔργον παλαιότερων καὶ συγχρόνων του καὶ ὑποδειγματικὴν μετριοφροσύνην παρέδωκε διὰ τῆς εὐεργετικῶς δρώσης «Ἀδελφότητα Δυρραχιτῶν» τὸ βιβλίον του κυρίως εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ ἐπιγιγνομένους Δυρραχίτας δι' ἐνημέρωσιν, αὐτογνωσίαν καὶ ὑπόμνησιν τοῦ χρέους πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν, χωρὶς νὰ εἶναι τοῦτο ἄμοιρον σημαντικῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας καὶ γενικωτέρου ἔθνικοῦ ἐνδιαφέροντος.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΩΝ. ΒΛΑΧΟΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Π. ΠΑΠΑΘΕΩΔΩΡΟΥ, Ὁ Αὐτονομιακὸς Ἀγῶνας τῆς Βορείου Ἠπείρου 1914, Ἀθήναι 1985, σελ. 126.

Ἡ ἑλληνικωτάτη Βόρειος Ἠπειρος μὲ τὸ ὑπερέχον ἀριθμητικῶς καὶ ποιοτικῶς ἑλληνικόν της στοιχεῖον, τὸ πολιτιστικόν της προβάδισμα καὶ τὴν εἰς τὰ γράμματα, τὴν παιδείαν καὶ τὴν φιλογένειαν διάκρισίν της ὑφίσταται κατὰ τὴν τελευταίαν ἑβδομηκονταετίαν δεινὴν δοκιμασίαν. Ἐνῶ μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον λαοὶ χαμηλῆς στάθμης ἀπέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν των, ἡ Β. Ἠπειρος παραμένει ὑπόδουλος, στερουμένων τῶν κατοίκων της καὶ αὐτῶν τῶν στοιχειωδεστέρων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τὰ ὁποῖα διεθνεῖς συνθήκαι καθιέρωσαν καὶ παγκόσμιοι ὀργανισμοὶ ἐγγυῶνται τὴν ὑπαρξίν των. Τοιοῦτοτρόπως διεμορφώθη καὶ συντηρεῖται ὑπὸ τῆς Διεθνoῦς Διπλωματίας τὸ λεγόμενον «Βορειοηπειρωτικόν», τὴν ὀξύτητα τοῦ ὁποῖου ἐπαυξάνει ἔντονος προπαγανδιστικὴ δραστηριότης, ἡ ὁποία πρὸς μεγάλην ἔθνικὴν ζημίαν ἀποπροσανατολίζει καὶ ἀπομακρύνει πολλοὺς ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν εἰς τὸ ἔξωτερικόν καὶ παρ' ἡμῖν.

Εὐδοίωνον σημεῖον δι' ἐξομάλυνσιν τοῦ ἔθνικοῦ αὐτοῦ προβλήματος καὶ ἐλπίδα λυτρώσεως τῶν χειμαζομένων Βορειοηπειρωτῶν ἀδελφῶν ἀποτελεῖ τὸ σημειούμενον τελευταίως ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἡ Μήτηρ καὶ Τροφὸς τοῦ Γένους Ἐκκλησία καλλιεργεῖ καὶ ἡ προσφορὰ ἔθνικῶν σωματείων καὶ φιλογενῶν ἰδιωτῶν ἐπιρρωνύει. Ἐν τῷ πλαίσιῳ τῆς σχετικῆς δραστηριότητος οὐσιαστικὴν συμβολὴν πρὸς πληρεστέραν διερεύνησιν τοῦ ἔθνικοῦ καὶ ἱστορικοῦ αὐτοῦ θέματος ἀποτελεῖ καὶ τὸ ὑπὸ παρουσίας βιβλίον τοῦ Ἠπειρώτου ἱστορικοῦ ἔρευνητοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Μ. Ἐκπαίδευσεως Ἀποστόλου Παπαθεοδώρου.

Ὁ συγγραφεὺς, ἐν συνεχείᾳ παλαιότερων ἐργασιῶν του διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τοὺς ἀγῶνας πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἠπείρου, παρέχει ἤδη σύντομον, ἀλλὰ περιεκτικόν καὶ κατατοπιστικόν ἐγχειρίδιον μὲ ἐπιστημονικὴν τεκμηρίωσιν βάσει καὶ νεωτέρων στοιχείων μελέτης τοῦ «Βορειοηπειρωτικοῦ» προβλήματος. Ἀφοῦ προλογικῶς συνδέει τὸν δι' ἀπελευθέρωσιν τῆς Β. Ἠπείρου ἀγῶνα πρὸς ἐκεῖνον τοῦ 1912-13, «τοῦ

ὁποίου ἄλλωστε οὐδόλως ὑστερεῖ», προβαίνει εἰς τὴν εὐρύτεραν θεώρησιν τοῦ ὄλου «Ἑπειρωτικοῦ ζητήματος», ἀναφέρεται εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ «Βορειοηπειρωτικοῦ», τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει «ψυχρὸ καὶ ἀνέντιμο κατασκευάσμα ὀρισμένων Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων» δι' ἐξυπηρέτησιν ἰδίων συμφερόντων καὶ παρουσιάζει τοὺς χαρακτηριστικούς σταθμούς εἰς τὴν ἐξέλιξίν του.

Ἀκολουθῶς ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑπὸ τῶν Βορειοηπειρωτῶν τῆς αὐτονομίας των καὶ ἱστορεῖ τοὺς ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους διεξήγαγον μὲ τὴν συμπαράστασιν καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ἐθελοντῶν, παρουσιάζων καὶ τοὺς κυριωτέρους ἀγωνιστὰς κατὰ περιοχὰς δράσεώς των. Παραθέτει ἐν συνεχείᾳ στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴν «ἀνακοχήν» καὶ τὸ «πρωτόκολλον τῆς Κερκύρας» καὶ ἐκθέτει τὰ γεγονότα ποὺ ἐπηκολούθησαν μέχρι τῆς λήξεως τοῦ Ἀυτονομικοῦ ἀγῶνος, τῆς παραδόσεως τῆς Β. Ἑπείρου εἰς τὸν Ἑλλ. Στρατὸν καὶ τῆς παραιτήσεως τῆς ὑπὸ τὸν Γ. Ζωγράφον Ἀυτονομιακῆς Κυβερνήσεως.

Περαιτέρω παρακολουθεῖ τοὺς «Σταθμούς ἐξελίξεως τοῦ Β.Η. Ζητήματος» μέχρι τῶν ἡμερῶν μας καὶ παρουσιάζει τὴν διάψευσιν τῶν δικαιολογημένων προσδοκιῶν τῶν Βορειοηπειρωτῶν —τὰς ὁποίας διέφλεξαν πρὸς καιρὸν οἱ ἡρωϊσμοὶ καὶ αἱ θυσίαι τῶν Ἀυτονομιακῶν— λόγῳ τῆς ἀφυπνίσεως συμφερόντων ξένων Δυνάμεων, τοῦ ὄχι πάντοτε ἐπιτυχοῦς χειρισμοῦ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ζητήματος ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς καὶ ἄλλων παραγόντων, μὲ συνέπειαν νὰ παραμῆνῃ τοῦτο ἀνοικτὸν καὶ νὰ «ἀναμένει κάποτε τὴν ἐνδεδειγμένη λύση του».

Τὸ βιβλίον ἐμπλουτίζουσι χάρται, πίνακες καὶ στοιχεῖα κατατοπιστικὰ διὰ τὸν βορειοηπειρωτικὸν πληθυσμὸν καὶ τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα πρὸς πληρεστέραν ἐνημέρωσιν καὶ ἀδιαμφισβήτητον κατάδειξιν τῆς ἑλληνικότητος τῆς Β. Ἑπείρου. Ἐπίσης παρατίθενται κείμενα, τὰ ὁποῖα ἐπηρέασαν, κατὰ τρόπον θετικὸν ἢ ἀρνητικόν, τὸ Βορειοηπειρωτικὸν ζήτημα, ἐνῶ πλούσια παραπομπὰι - σχόλια, βιβλιογραφία καὶ ἀλφαβητικὸν εὔρετήριον καθιστοῦν τὸ ἔργον εὐχρηστότερον.

Ὁ συγγραφεὺς μὲ γνῶσιν καὶ συναίσθησιν εὐθύνης διὰ τοῦ νέου τούτου ἔργου του ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως συμβάλλει εἰς τὴν περισσότερον οὐσιαστικὴν διερεύνησιν τοῦ ἔθνικοῦ καὶ ἱστορικοῦ αὐτοῦ θέματος καὶ προοδοποιεῖ τὴν μελλοντικὴν σύνθεσιν ὀλοκληρωμένης ἱστορήσεώς του, ἐνῶ παραλλήλως θησαυρίζει εἰς τὴν ἐγνώμονα μνήμην τοῦ λαοῦ τὰς θυσίας τῶν καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἀγωνισθέντων. Ἡ παρατήρησις του δὲ ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ εὐρύτερα προβολὴ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀυτονομικοῦ Ἀγῶνος, ἐντεταγμένου εἰς τὸ ὄλον Βορειοηπειρωτικόν, καὶ ἡ διὰ τῶν σχολείων ἐνημέρωσις τῶν νέων ὑπογραμμίζει καὶ τὴν ἔθνικὴν του σημασίαν πρὸς συναγωγὴν διδακτικῶν πορισμάτων διὰ τὴν περαιτέρω πορείαν τοῦ ἔθνους καὶ τὴν ἐπιτυχὴ ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους τῶν ἡγετῶν του.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΩΝ. ΒΛΑΧΟΣ